

ЩОДО ОКРЕМИХ ШЛЯХІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В ОПОДАТКУВАННІ ПРИ РЕФОРМУВАННІ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Овчаренко Анастасія Сергіївна
асистент кафедри фінансового права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук

Однією з основних засад податкового законодавства України є соціальна справедливість. Так, соціальна справедливість згідно зі ст.4.1.6 Податкового кодексу України передбачає установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків [1].

Принципи оподаткування – це базові ідеї, які складають основний зміст податкового права і визначають загальну спрямованість правового регулювання суспільних відносин, пов’язаних з оподаткуванням. Соціальна справедливість виступає основою для всіх сучасних принципів оподаткування та дозволяє забезпечити баланс між фіскальною та стимулюючою функціями податків. Всі інші принципи оподаткування покликані формувати податкову систему, що відповідає вимозі соціальної справедливості.

Соціальна справедливість виступає як окремий прояв справедливості в оподаткуванні. З огляду на історію оподаткування соціальну справедливість податку слід вважати поштовхом до формування системи оподаткування та

ефективних взаємовідносин між платниками податків та державою. На кожному етапі соціально-економічного розвитку держави принципи оподаткування модифікувалися залежно від цілей і функцій, які покладалися на податкову систему.

Тривалий час справедливість та рівність в оподаткуванні залишаються складними проблемами на рівні сприймання податків платниками. Основні інструменти реалізації справедливості в оподаткуванні вбачаються в застосуванні диференційованих податкових ставок, у встановленні податкових пільг, у правовому механізмі окремих майнових податків. Серед останніх виділяють «податки на розкіш» або «соціально-орієнтовані податки».

Дійсно, забезпечення дохідної частини місцевих бюджетів в світовій практиці оподаткування забезпечується за рахунок оподаткування товарів немасового попиту, зареєстрованих на території певної адміністративно-територіальної одиниці – літаків, вертольотів, яхт, автомобілів, нерухомості тощо. Оподаткування «предметів розкоші» може бути забезпечене як при оподаткування споживання таких речей (непрямі податки: акцизи, податок з продажу, ПДВ), так і при оподаткуванні володіння такими об'єктами (майнові податки: транспортний податок, податок на майно, земельний податок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки).

Податкова політика держави повинна бути спрямована на побудову стабільної податкової системи, збалансованого співвідношення фіскальної та стимулюючої функцій податків, а запровадження нових податків та визначення їх правового механізму має відповідати закріпленому принципу соціальної справедливості. Система майнових податків у своєму правовому механізмі містять досить ефективні елементи для реалізації принципу соціальної справедливості та регулюючої функцій податків, серед яких: вибір в якості об'єктів оподаткування певних видів майна, що можна віднести до «предметів розкоші» та запровадження підвищених ставок податку; звільнення від оподаткування певних категорій платників, виключення з числа об'єктів оподаткування окремих видів або частини майна; застосування диференційованих ставок податку тощо. Традиційно у податкових системах країн світу такими видами майнових податків виступають податки на нерухоме майно та транспортні податки.

У 2014 році відбулося посилення майнового оподаткування, було введено в дію податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, поряд з чинним земельним податком, запроваджено підвищену ставку 25 000 грн. для нерухомості, що перевищує певну площу. З 2015 року в Україні було запроваджено новий місцевий податок у складі податку на майно: транспортний податок. Його правовий механізм визначено у статті 267 Податкового кодексу України [1].

Наприкінці 2015 та 2016 років у правовий механізм цього податку було внесено докорінних змін та змінено базу оподаткування. Так, з 2017 року

об'єктом оподаткування визначено легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року [2]. Тобто фізичний вираз об'єкта оподаткування – автомобіля (обсяг циліндрів двигуна) змінено на вартісний. Такий спосіб визначення бази більш притаманний майновим податкам, а саме оподаткування предметів розкошу.

Проте виділення як об'єкта оподаткування лише вищезазначених легкових автомобілів в повній мірі не втілюють принцип соціальної справедливості при оподаткуванні майна. Адже у Податковому кодексі визначено абсолютну ставку транспортного податку, що становить 25 000 грн. за кожний легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування. Такий спрощений підхід нівелює відмінності при оподаткуванні автомобілів різної вартості та виключає з кола об'єктів інші транспортні засоби, окрім легкового автомобіля.

Крім того назва платежу «транспортний податок» не відображає його суті, адже до кола об'єктів не входять ніякі транспортні засоби, окрім легкових автомобілів, середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати та з року випуску яких минуло не більше 5 років. Вважаємо такий спрощений підхід до оподаткування транспортних засобів та звуження об'єкту цього податку лише до певного кола легкових автомобілів, а бази-до самого автомобіля таким, що порушує основні засади податкового законодавства України та не відповідає загальноєвропейським тенденціям оподаткування транспортних засобів. Втілення принципу справедливості у оподаткуванні майна слід реалізовувати за рахунок розширення переліку видів об'єктів оподаткування транспортного податку та відповідним визначенням ставок податку залежно від виду транспортного засобу та його вартості. Таким чином реалізація принципу соціальної справедливості при оподаткуванні стає однією з вирішальних умов успішності проведених в даний час в Україні податкових реформ, а система податків на майно у своєму правовому механізмі містить досить ефективні елементи для реалізації зазначеного принципу у випадку обґрунтованого вибору об'єктів оподаткування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України// Відом. Верхов. Ради України. – 2011. – № 13–17. – Ст. 112.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні: Закон України від 21.12.2016р.// Відом. Верхов. Ради України. – 2017. – № 5-6. – Ст. 48.

Кропивницький інститут державного та муніципального управління

НАУКОВІ ПОШУКИ У ІІІ ТИСЯЧОЛІТТІ: СОЦІАЛЬНИЙ, ПРАВОВИЙ, ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІРИ

**Збірник тез
ІІ Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Кропивницький, 7–8 квітня 2017 року)**

**Кропивницький
«КОД»
2017**

ББК 67.9 (4УКР) 300
Н 34

Н 34 **Наукові пошуки у III тисячолітті: соціальний, правовий, економічний та гуманітарний виміри:** збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції (7–8 квітня 2017 р.). Кропивницький : «КОД», 2017. – 348 с.

Видання містить матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Розглянуто актуальні проблеми стану наукових досліджень у галузі соціальних, правових та гуманітарно-економічних проблем у III тисячолітті в Україні та світі із залученням до обговорення провідних науковців, практиків, а також молодих вчених з усіх регіонів України та зарубіжних держав.

Матеріали конференції розраховані на наукових і науково-педагогічних працівників ВНЗ та наукових установ, докторантів та аспірантів, студентів, а також широкий читачський загал.

Матеріали конференції надруковано в авторській редакції.

ББК 67.9 (4УКР) 300

Редакційна колегія:

Литвин І. І. – директор, доктор юридичних наук, доцент

Шаркова Г. Ю. – заступник директора з навчально-методичної та наукової роботи, кандидат юридичних наук, доцент

Степанов П. Л. – завідувач кафедри адміністративного, кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Зеленко І. П. – завідувач кафедри фундаментальних та приватно-правових дисциплін, кандидат юридичних наук, доцент

Ігнат'єв В. А. – завідувач кафедри філософських та гуманітарних дисциплін, кандидат філософських наук, доцент

Косенко В. Д. – завідувач кафедри соціальної роботи, кандидат філософських наук

Рекомендовано до друку Вченою радою ПВНЗ «Кропивницький інститут державного та муніципального управління» (від 31 березня 2017 року протокол № 9)

© Автори, 2017

© ПВНЗ «Кропивницький інститут державного та муніципального управління», 2017

© «Код», 2017

ISBN 978-617-653-018-3